

Джерело: Лексикологія та лексикографія // Відпов. ред. Л. Г. Скрипник. – К.: «Наукова думка», 1966. – С. 134-143.

У. Я. Єдлінська

ГРАМАТИКА В СЛОВНИКУ СТАРОУКРАЇНСЬКОЇ МОВИ XIV – XV ВВ.

Предметом уваги лексикографа є слово з усією складністю його природи. Слово з уваги на його зміст і форму має пряме відношення до різних ділянок мови, тому лексикограф, який хоч і виходить із слова, не може абстрагуватися від таких граматичних понять, як морфеми, словосполучення і речення. Він мусить визначити місце слова в системі цих понять, але це не означає, що він подасть у словнику мікросистеми всіх граматичних елементів, наявних у словах. Основним завданням словника у традиційному, звичному для нас розумінні є виявлення всіх лексичних (номінативних, реальних) значень слів даної мови способом перекладу на іншу мову (в двомовних словниках) або тлумаченням, поясненням (у тлумачних словниках). Питання граматики займають тут звичайно другорядне місце. Вони висвітлюються в різних словниках по-різному – в залежності від встановлених принципів.

Завдання даної статті – з'ясувати в загальних рисах характер граматичної інформації у Словнику староукраїнської мови XIV – XV вв., над яким працює колектив співробітників відділу мовознавства Інституту суспільних наук у Львові.

У відповідності до прийнятих на даному етапі роботи над Словником настанов, граматичні довідки будуть реалізовуватися в ньому так: 1) способом подачі реєстрового слова й позначками, що вказують на частину мови й дієслівне керування; 2) повним інвентарем граматичних форм у розділі «Форми», доданому до кожного відмінюваного слова; 3) пояснювальними ремарками, що служать для розкриття функцій службових слів.

Реєстрові слова у словнику виступатимуть у так званих основних формах, тобто іменники, займенники, кількісні числівники – в наз. відм. одн. (множинні іменники – в наз. відм. мн.), прикметники, а також прикметникові займенники і порядкові числівники – у формі чоловічого роду наз. відм. одн.; дієслова – в інфінітиві. Це загальне правило доповнюється застосуванням умовного знака – зірочка, яку користувач знайде в окремих випадках перед реєстровим словом. Зірочка є першим інформатором граматичного плану в словнику. Її наявність сигналізує, що називний відмінок даного імені чи інфінітив дієслова – реконструйовані форми, що такі форми не засвідчені у текстах, використаних для словника, що даний іменник, займенник та прикметник виступають тільки у непрямих відмінках, а дієслово – в особових формах. Отже, зірочка виконує тут функцію конкретизатора.

Майбутній дослідник, що вивчатиме, наприклад, функції інфінітива чи вираження граматичного підмета, може скористатися з послуг зірки: слів, позначених зіркою, йому не доведеться брати до уваги.

Сам факт застосування принципу так званих основних форм містить у собі найзагальнішу граматичну характеристику мови, відображеної у словнику. Він вказує на те, що ця мова належить до ряду мов, у яких граматичні відношення здійснюються за допомогою флексії.

Послідовне застосування цього принципу подачі реєстрових слів, з одного боку, надає словнику монолітності, звичної для нас традиційної форми, а з другого боку, вводить елемент умовності. Це особливо помітно в словнику, який, базуючись на обмеженому колі пам'яток, має своїм завданням виявити всі лексеми і форми, наявні у цих пам'ятках. Саме тут виникають розбіжності між реєстровим словом і реально засвідченим у пам'ятках формам. Для ілюстрації спинимось тільки на двох моментах.

Інфінітив, як основна форма дієслова, виявляє лише одну з двох можливих дієслівних основ. Отже, коли дане дієслово засвідчене в пам'ятках формами минулого часу, тоді інфінітив у реєстрі виправданий, але коли дієслово представлене формами теперішнього часу і наказового способу, що утворюються, як відомо, від основ теперішнього часу, інфінітив, поданий у реєстрі, має умовний характер.

Велику дозу умовності має й називний відмінок як реєстрова форма іменних частин мови. Він, по суті, символізує основу слова. Згідно з інструкцією в реєстр вносяться на відповідному за алфавітом місці у формі називного відмінка всі фонетичні варіанти одного кореня чи основи, засвідчені в цілій парадигмі слова з додатком зірки, якщо ці варіанти виступають тільки у непрямих відмінках. Усі ці варіанти будуть мати відсилку до етимологічної форми слова, де буде розроблена словникова стаття.

Інакше це питання розв'язується в словникових статтях на особові (я, ти, ми, ви), особово-вказівні (він, вона, воно, вони), відносно питальні (хто, що) і похідні від них заперечні і неозначені займенники. У всіх цих випадках, як і в інших іменних частинах мови, заголовним словом буде форма називного відмінка. Натомість основи непрямих відмінків, будучи суплетивними формами, в реєстрі мусять виступати у непрямих відмінках.

Отже, якщо подати у словнику всі суплетивні форми типу *мене, его, еи, ва* (= наз. відм. двоїни від займенника *вы*) і т. д., порушиться загальний принцип подачі основних форм, у реєстрі з'являться слова у непрямих відмінках. Зате така практика матиме перевагу в користуванні словником: вона допоможе слабо обізнаному зі староукраїнською мовою читачеві знайти ключ до розуміння словозміни даної мови. Це питання в лексикографії не нове, ним займаються лексикографи, що працюють у галузі різних індоевропейських мов (бо

явище суплетивізму є одним із характерних спільних рис цих мов), проте воно все ще лишається відкритим і в різних словниках вирішується з різною мірою послідовності¹.

Згідно з інструкцією для складання словника кожне реєстрове слово супроводжується (як читаємо у «Вступі до пробного зошита», стор. 15) граматичною характеристикою. Мається на увазі визначення належності даного слова до відповідної частини мови. Окремі елементи граматичної характеристики слова, з погляду ставлення до них автора, можна поділити на дві групи, умовно називаючи їх: 1) елементами об'єктивної і 2) елементами суб'єктивної оцінки. Так, наприклад, до першої групи треба віднести згадану вище зірочку, завдання якої – об'єктивно ствердити наявність чи відсутність називного відмінка серед форм даного слова, а позначка, що вказує, до якої частини мови відносить автор те чи інше слово, є типовою представницею другої групи. У даному випадку автор не тільки наводить якийсь факт, але й дає йому оцінку, виявляючи при цьому своє знання граматичних особливостей даної мовної категорії. Укладач словника мусить вивчити наукову літературу з цього питання, при розбіжності поглядів вибрати одну з позицій, виявити власний погляд на те чи інше питання, врахувавши дані аналізованого ним словникового матеріалу. Оцінка граматичного явища в словнику значною мірою залежить від опрацювання тої чи іншої граматичної категорії в спеціальних дослідженнях. Білі плями в теоретичному мовознавстві дуже відчутні в практичній роботі лексикографа. Серед питань, зв'язаних з розподілом слів за частинами мови, найбільш проблематичним є визначення тих категорій слів, що відбивають у сої перехідні процеси, як процес субстантивації, прономіналізації, ад'єктивізації, адвербіалізації, процес лексикалізації прийменникових конструкцій, а також проблема виділення і класифікації складних слів, що безпосередньо впливає із складної теоретичної проблеми, зв'язаної з поняттям «слово» взагалі, з визначенням його меж. Характерним прикладом залежності лексикографічної практики від теоретичної розробки питання може служити спосіб визначення граматичних понять, які в мовознавчій літературі виступають під назвами: «категорія модальності», «категорія стану» (як частина мови), «категорія модальних слів».

Усі ці терміни стосуються мовних фактів, які відносно недавно стали предметом уваги мовознавців, але дали матеріал для багатьох досліджень і гострих, інколи діаметрально протилежних у висновках дискусій. Показовою з цього приводу є, наприклад, полеміка щодо категорій стану між відомими радянським мовознавцями А. Б. Шапіро і Н. С. Поспеловим на

¹ Наприклад, в Українсько-російському словнику, т. I – VI, Ви-во АН УРСР, К., 1953 – 1963, з непрямих відмінків особового займенника *я* подано у реєстрі форму род. і знах. відм. *мене* і форму дав. *мені*. Але фже форми ор. відм. *мною* немає. Із непрямих відмінків особового займенника I ос. мн. *жоден* не поданий у реєстрі цього словника. Інакше ця справа представлена, наприклад, у словниках угорської мови, де відмінкові форми займенників послідовно подаються окремими статтями – пор. Угорсько-український словник, за ред. О. М. Рота, Ю. М. Сака, П. П. Чучки, Будапешт – Ужгород, 1961, стор. XIII. Вважаємо, що й у Словнику староукраїнської мови XIV – XV вв. доцільно застосувати принцип послідовної подачі у реєстрі всіх суплетивних форм з відсилками до відповідного наз. відм.

сторінках журналу «Вопросы языкознания»². Як видно з ходу дискусії, основною причиною непорозумінь є різні критерії оцінки самого явища.

Тому не дивно, що, наприклад, у шеститомному Українсько-російському словнику, як слушно відмітила в своїй рецензії Л. Л. Гумецька, спостерігається певна непослідовність у критеріях визначення так званих предикативних слів. Одні слова цієї категорії виступають з позначкою *предик.* (**повинно**), інші – з пояснювальною ремаркою *в значенні сказуемого* (**потрібно**), ще інші з позначкою *нар.* (**непотрібно**)³.

Повертаючись до матеріалу, на якому будується Словник староукраїнської мови XIV – XV вв., треба відмітити, що трудність полягає не у виявленні цих категорій, а в їх оцінці, кваліфікації. Саме наявність таких конструкцій, як «*вольно* пойти», «*вольно* ходити», «*волень* продати», «*вольныи* *исловбодны* продати», «кому *будеть потреба* того вѣдати», «*где будет* *любо*», «чиним знаменито кому *будет* того *потребизна*» і т. д., змушує авторів словника виразити свою точку зору щодо критеріїв оцінки їх граматичних особливостей, маючи на увазі, що частина мови є лексико-граматичною категорією.

Дальша граматична довідка у словнику – це позначка, яка має вказувати на безпосереднє і посереднє дієслівне керування. У сучасних граматиках і спеціальних дослідженнях на цю тему немає єдиної думки щодо визначення керування, як одного із трьох найчіткіше виділених типів зв'язку в реченні. В одних визначеннях основа особливості керування вбачається в тому, що пояснюваний член речення вимагає від пояснюючого певного відмінка⁴, тобто тут основна увага звернена на граматичний бік справи, отже, скоріше на наслідки, а не на причини такого саме зв'язку слів.

З іншого боку підходив до визначення природи керування Л. В. Щерба, який перестерігав від граматичної характеристики керування, вважаючи його ознакою кожного окремого слова, тобто фактом словника⁵, і, отже, зупинявся тільки на внутрішніх принципах цього явища без уваги до його наслідків.

Прикладом третього типу визначення, що об'єднує в собі два попередніх погляди, може служити думка О. С. Ахманової: оскільки керування є властивістю слова як лексеми, а не тої чи іншої його форми, того чи іншого окремого (особого) його синтаксичного вжитку – конструктивно організовані значення відносяться і до граматики, і до лексики і займають тому особливе місце⁶.

Спосіб позначення керування в Словнику староукраїнської мови XIV – XV вв. Традиційний, вживаний у слов'янській лексикографії, вказує в першу чергу на те, якого

² Див. ВЯ, 1955, № 2.

³ Див. ж. «Українська мова і література в школі», 1965, № 1, стор. 84.

⁴ Див. «Курс сучасної української літературної мови», за ред. Л. А. Булаховського, т. II, К., 1951, стор. 13.

⁵ Див. «Грамматика русского языка, т. II. Синтаксис», ч. 1, М., 1960, стор. 22.

⁶ О. С. Ахманова, Лексикология и словарные проблемы машинного языка, «Prace filologiczne», t. XVIII, Warszawa, 1963, стор. 2.

відмінка з прийменником чи без прийменника вимагає пояснюваний член речення, точніше, в якому відмінку повинен стояти пояснювальний член речення, найчастіше додаток. Залежність граматичного керування від семантики слова відбита в словнику в подачі керування при кожному окремому значенні полісемічного слова.

Маючи відношення до лексики і граматики, керування як мовне явище споріднене з категорією частин мови. Але якщо в частинах мови зв'язок лексичного і граматичного значення відбувається в межах одного слова, то при керуванні цей зв'язок відбувається двох або більше слів. Тому, зараховуючи слово тої чи іншої частини мови, до тої чи іншої лексико-семантичної парадигми, ми маємо лексико-граматичну довідку на парадигматичному рівні. А визначаючи дієслівне керування, ми подаємо лексико-граматичну інформацію на синтагматичному рівні. Проте ця інформація в Словнику староукраїнської мови не має систематичного характеру. Щодо обсягу вона є далеко не повною, бо, по-перше, керування не вичерпує всі можливі зв'язки дієслова з залежними від нього словами, по-друге, принципи побудови словника, висуваючи на перший план розкриття лексичного значення слова, не можуть повністю охопити всі інші ділянки мови. На прикладі опрацювання дієслова *давати* у «Пробному зошиті» видно, що в пояснювальній позначці про керування будуть відбиті тільки найповніші випадки зв'язку, потрібні для розкриття даного значення. Наприклад, при першому значенні дієслова *давати* керування позначені так: *що, кому що, куди що*. Це значення проілюстроване кількома прикладами, серед яких є таке речення: «*А тыи роботы и дани и полатки имаєть робиши и давати къ нашей потребизнѣ*»⁷. З цього речення дієслівна група *давати къ нашей потребизнѣ* (тобто для чого) не відбита в ремарці, бо цей тип зв'язку не видавався, очевидно, авторові статті вирішальним для розкриття значення дієслова *давати*.

Беручи до уваги те, що основним принципом подачі ілюстративного матеріалу в словнику є виявлення найраніших і найпізніших засвідчень даного значення, а також його територіальне поширення, зрозуміло, що інші питання відходять на другий план. Зокрема, це стосується можливостей відображення в ілюстративному матеріалі словника всіх способів керування дієслова в межах кожного окремого значення. Чим більша спроможність дієслова вступати у різноманітні зв'язки з іншими словами у реченні, тим повнішою повинна бути позначка, що вказує на дієслівне керування. Крім того, щоб у словнику можна було подати всі можливі контакти даного слова з залежними від нього членами речення, треба було б будувати словник за іншими принципами, використовуючи для цього в першу чергу відповідно продуману систему подачі ілюстративного матеріалу.

Згідно з інструкцією для складання словника, у дієслівну статтю входять не тільки особові форми дієслова, але також і дієприкметники, в тому числі пасивні, які є звичайно

⁷ Словник староукраїнської мови XIV – XV вв. Пробний зошит, К., 1964, стор. 91.

складовою частиною пасивних форм дієслова. Тому, наприклад, дієслово *карати* (кого) може бути проілюстроване такими реченнями: *корол(л) имає(т) нас казни ти і карати*; *ażby jako rozbojnik karan był*. Отже, дієслово *карати*, висловлене у пасивній формі в другому еченні, виходить поза сферу дії позначки, поміщеної при реєстровому слові. Тут дієприкметник як складова частина пасивної форми в силу своїх морфологічних особливостей поєднується з означуваним словом способом узгодження, а не керування. Тому позначка не може стосуватися статті взагалі, а тільки активних форм дієслова.

Усе це коло тих граматичних проблем, з якими користувач зіткнеться вже при знайомстві з реєстровим словом. Граматичні інформації, подані у зв'язку з комплексом інших явищ, не виходячи із системи даної граматичної категорії, дають тільки часткову її характеристику в тому чи іншому аспекті.

У Словнику староукраїнської мови кожне відмінюване слово після викладу його значення матиме окремий розділ під заголовком «Форми», де буде поданий повний реєстр форм даного слова, засвідчених у пам'ятках. Тут слово одержує точну граматичну характеристику на парадигматичному рівні. Отже, тоді, коли попередні граматичні довідки через свою фрагментарність дають, так би мовити, матеріал для дискусії на ту чи іншу тему, зв'язану з порушеними граматичними питаннями, то розділ «Форми» дає конкретний матеріал для дослідження словозміни актової мови XIV – XV вв.⁸

Морфема – це найменша значуща одиниця мови, в межах якої форма і зміст можуть мати подвійний характер. Форма, з одного боку, – це спосіб зв'язків даної одиниці з іншими, це спосіб вираження і прояву змісту, його зовнішня оболонка; з другого ж, – це внутрішня структура певної мовної одиниці⁹. Отже, тому морфема (в даному випадку закінчення), як елемент форми слова, може служити матеріалом для характеристики даної лексеми не тільки в морфологічному, але також у синтаксичному відношенні. Морфологічні одиниці мови є структурними елементами синтаксису. Із зміною цих елементів змінюється і синтаксис. «Розвиток синтаксичної системи полягає в зміні форм структурної організації синтаксичних одиниць»¹⁰. Виявлення морфологічних особливостей даної мови в синхронному плані – це водночас матеріал для виявлення в цьому ж плані структурних елементів синтаксису. З цього логічно випливає, що розділ «Форми» є інформатором у морфологічному, а також у певному аспекті й у синтаксичному планах.

Розділ «Форми» має для характеристики мови ще й інше значення. У ньому кожне слово набуває особливої конкретності. Адже ж відомо, що слово в мові реально існує не

⁸ Цим саме Словник староукраїнської мови XIV – XV вв буде найвиразніше відрізнятися від споріднених з ним словників: И. И. Срезневский, Материалы для словаря древнерусского языка, т. I – III, СПб., 1893 – 1903; Историчний словник українського языка, за ред. Є. Тимченка, Державне видавництво України, Х. – К., 1930 – 1932.

⁹ Див. В. С. Перебийніс, Про форму і зміст у мові, ж. «Українська мова і література в школі», 1964, № 11, стор. 23, 25.

¹⁰ В. Г. Адмони, Исторический синтаксис немецкого языка, изд-во «Высшая школа», М., 1963, стор. 3.

тільки в початковій формі. Виявлення способів слововжитку є виявленням форми реального існування мови, в тому числі й граматичної системи, в кожному конкретному історичному відрізку часу¹¹. Розділ «Форми» не дає достатнього матеріалу для синтаксичних досліджень частотності окремих граматичних форм у ділових пам'ятках української мови XIV – XV вв. Число фіксацій подається тільки при дублетних граматичних формах.

З деталей цього розділу заслуговує на увагу ремарка «називний замість род., дав., ор.» і т. д., яка використовується на означення так званої загальної форми (*casus generalis*), що виступає в молдавських пам'ятках. Теза про староукраїнську мовну основу цих пам'яток не заперечує факту наявності в них елементів інших мов, зокрема середньоболгарської і румунської. «Загальна форма» є якраз одним з елементів граматичної будови цих мов з характерним для них процесом розпаду системи іменної відміни. У болгарській мові загальна форма за своїм походженням – це форма називного – знахідного відмінка. Тому деякі дослідники називають її загальною називно-знахідною формою¹². Ремарка «називний замість...» не враховує цієї особливості болгарської мови, кваліфікуючи тим самим це явище не з позицій болгарської, а з позицій української мови, хоч воно не вкладається в систему староукраїнської мови. Тому зараз, вже під час роботи над словником, в автора цих рядків виникає думка, чи не краще називати це явище прийнятим у мовознавстві терміном «загальна форма».

Словник проливає до деякої міри світло на граматичну будову мови пам'яток XIV – XV вв. Завдяки наявності у ньому прийменників, сполучників, сполучних слів, дієслівних зв'язок. Характер граматичних довідок, поданих при кожному із слів – представників названих граматичних категорій, настільки різний, наскільки різними за своїм змістом, формою і функціями є ці слова. Взагалі треба відзначити, що в опрацюванні словникових статей, присвячених окремим службовим словам, значною мірою відбивається рівень теоретичного опрацювання відповідних граматичних категорій. В основу статті покладені найстабільніші твердження. Це можна проілюструвати на прикладі розробки прийменника.

Кожна стаття розчленовується насамперед на частини за відмінками іменників, з якими пов'язується прийменник. Потім у межах такої частини виділяються окремі значення прийменника за допомогою усталеного для прийменників визначення: виражає просторові, часові і т. д. відношення. Це визначення безпосередньо впливає з дефініції прийменника як частини мови, що не має самостійного лексичного значення, о тільки вносить у відмінкові форми іменних частин мови спеціальні смислові відтінки. Отже, говорячи про відношення, мають на увазі значення не самого тільки прийменника, а всього прийменникового

¹¹ Див. В. Г. Адмони, Основы теории грамматики, изд-во «Наука», М. – Л., 1964, стор. 52.

¹² Див. С. Б. Берштейн, Разыскания в области болгарской исторической диалектологии, Изд-во АН СССР, М. – Л., 1948, стор. 232.

словосполучення. Встановлення значення прийменника відбувається на основі визначення семантики слова, залежного від прийменника.

Зовсім по-іншому мусила б виглядати прийменникова стаття у словнику, якби теоретичною основою для неї послужило не загальноприйняте на сьогодні положення про прийменник як службову частину мови, а, наприклад, твердження І. К. Кучеренка про те, що прийменники є повнозначною частиною мови, прийменники – «це прислівники узагальненого значення»¹³. У такому випадку слід було б в опрацюванні словникових статей-прийменників виходити із значення, застосовуючи семантико-граматичний принцип¹⁴, як у всіх інших повнозначних словах.

Сполучники сполучні слова і дієслова-зв'язки – це ті розряди слів, які завдяки своїм граматичним особливостям, своїй ролі в реченні є носіями інформацій в галузі синтаксису. Не вдаючись зараз у питання, наскільки ці слова зберігають своє лексичне значення, можна сказати, що вони найбільше «граматикалізовані». Ф. Травнічек, наприклад, сказав про сполучник *а*, що це не лексичне слово, а граматично-синтаксичне¹⁵. Єдиною функцією зв'язки «бути», писав акад. Л. В. Щерба, є висловлювати логічні (у справжньому розумінні слова) відношення між підметом і присудком. Зв'язка «бути», хоч і має дієслівні форми, не є дієсловом, бо не має значення дії¹⁶.

Словникові статті, що стосуються сполучників, сполучних слів і зв'язок, відрізняються від інших статей способом викладу. Тут на перший лан висувається не виявлення значень, а описова вказівка на функції за допомогою типових формул. Для сполучників: *зв'язує підрядне речення з головним, служить засобом зв'язку, здійснює сурядний зв'язок, зв'язує однорідні члени речення* і т. д. Для зв'язки: *виступає в іменному складеному присудку з предикативним членом – іменником, прикметником в називному або орудному відмінках* і т. д., *служить для творення аналітичних форм майбутнього часу, плюсквамперфекта* і т. д. Усі ці ремарки є прямим інформаторами граматичних особливостей даного слова. При сполучниках вони мають подвійний характер: виявляють функції сполучника, стверджують водночас наявність відповідного типу складного речення.

Навіть дуже схематичний, неповний огляд граматичних проблем, що неминуче виникають при укладанні словника, дає можливість зробити деякі загальні висновки.

Основною рисою граматичних довідок у словнику є те, що всі вони не характеризують граматичне явище в цілому, а дають різноманітні граматичні інформації

¹³ І. К. Кучеренко, Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія, ч. II, Вид-во КДУ, 1964, стор. 150.

¹⁴ Див. гідні уваги пропозиції Г. М. Гнатюк у її статті «Про принципи розробки прийменників у Словнику української мови» («Дослідження з лексикології та лексикографії», К., 1965, стор. 70 – 87).

¹⁵ Див. F. Travníček, Syntaktické a lexikální významy, a prostředky. Jejich stranka poznávací, «Problémy marxistické jazykovědy», Praha, 1962, стор. 187.

¹⁶ Див. Л. В. Щерба, О частях речи в русском языке, «Избранные работы по русскому языку», «Учпедгиз», М., 1957, стор. 78.

щодо кожного реєстрового слова зокрема. З усіх ділянок граматики в Словнику староукраїнської мови повно буде відбита тільки словозміна. Щодо інших сторін граматики, то вони будуть представлені лише настільки, наскільки цього вимагатиме семантико-граматична характеристика слова. Словник, основною метою якого є виклад лексичного значення слова, подає такі граматичні інформації, які впливають з єдності лексичного і граматичного у слові.

Рівень граматичної інформації у словнику залежить від рівня вивчення мови і її законів. У свою чергу, чим краще буде опрацьований словник з урахуванням найновіших досягнень мовознавства, тим глибше він розкриє закони розвитку української мови на даному етапі, тим більше матеріалу дасть він майбутнім дослідникам для теоретичних узагальнень. Словник староукраїнської мови XIV – XV вв. Повинен не тільки служити практичним цілям, але й бути об'єктом для теоретичного вивчення мови.

ГРАММАТИКА В СЛОВАРЕ СТАРОУКРАИНСКОГО ЯЗЫКА XIV – XV ВВ.

Резюме

В статье рассматриваются принципы грамматической характеристики слова в Словаре староукраинского языка XIV – XV вв. Грамматические справки о слове будут осуществляться в этом словаре при помощи следующих средств: 1) способа оформления реестрового слова и пометки, указывающей на часть речи и глагольное управление; 2) полного инвентаря грамматических форм в разделе «Формы»; 3) пометки, объясняющей функции служебных слов. В словаре будет полностью отображено только словоизменение. Другие разделы грамматики найдут свое освещение лишь постольку, поскольку это будет необходимо при семантико-грамматической характеристике слова.